

Munich Personal RePEc Archive

Mobility of students in distance learning programs on the example of International Business School - Botevgrad, Bulgaria

Georgieva, Daniela

International business school, Bulgaria

2019

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/95093/>

MPRA Paper No. 95093, posted 16 Jul 2019 06:04 UTC

МЕЖДУНАРОДНО ВИСШЕ БИЗНЕС УЧИЛИЩЕ
БОТЕВГРАД

ИНОВАЦИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ОБРАЗОВАНИЕТО И БИЗНЕСА

ИЗДАТЕЛСТВО НА МВБУ

2019

Рецензенти:

Проф. д-р Руслан Пенчев

Проф. д.ик.н. Соня Милева

Проф. д-р Теодора Георгиева

Доц. д-р Миланка Славова

Доц. д-р Стела Балтова

ISBN 978-954-9432-83-1

проф. д-р Теодора Георгиева, съставител, 2019

МВБУ, Ботевград

INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL
BOTEVGRAD

**INNOVATIONS AND ENTREPRENEURSHIP IN EDUCATION
AND BUSINESS**

IBS PRESS

2019

Reviewers:

Prof. Dr. Ruslan Penchev

Prof. Sonya Mileva, D.Sc.

Prof. Dr. Teodora Georgieva

Assoc. Prof. Dr. Milanka Slavova

Assoc. Prof. Dr. Stela Baltova

ISBN 978-954-9432-83-1

Prof. Dr. Teodora Georgieva, Editor, 2019

IBS, Botevgrad

Съдържание

СЕКЦИЯ I	7
ИНОВАЦИИТЕ - ИЗТОЧНИК НА КОНКУРЕНТНИ ПРЕДИМСТВА	7
SECTION I	7
INNOVATIONS - A SOURCE OF COMPETITIVE ADVANTAGES	7
ИНОВАТИВНИ ПОДХОДИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ- ПСИХОЛОГИЧЕСКИ АСПЕКТИ	9
Проф. д-с Наталия Александрова, Международно висше бизнес училище, Ботевград	9
УСТОЙЧИВОСТ И ДИНАМИКА НА ТОП УПРАВЛЕНСКИ ИНСТРУМЕНТИ (БЪЛГАРСКИЯТ КОНТЕКСТ)	19
Проф. д.с.н. Цветан Давидков, Софийски университет "Св. Климент Охридски"	19
Проф. д-р Явор Янкулов, Университет за национално и световно стопанство	19
СЧЕТОВОДНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИНОВАЦИОННИТЕ ДЕЙНОСТИ - АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ	29
Проф. д-р Снежана Башева, Университет за национално и световно стопанство	29
Проф. д-р Румяна Пожаревска, Университет за национално и световно стопанство.....	29
МОБИЛНОСТ НА СТУДЕНТИ В ДИСТАНЦИОННА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРИМЕРА НА МЕЖДУНАРОДНО ВИСШЕ БИЗНЕС УЧИЛИЩЕ – БОТЕВГРАД, БЪЛГАРИЯ	48
Гл. ас. д-р Даниела Георгиева, Международно висше бизнес училище, Ботевград.....	48
АТРИБУЦИЯ ИЛИ НЕЗАВЪРШЕН ШЕДЪОВЪР	58
Проф. д-р Ванче Бойков, Международно висше бизнес училище, Ботевград	58
ИНОВАЦИИТЕ В МЕДИЦИНАТА - ПРЕДПОСТАВКА ЗА ВИСОКО КАЧЕСТВО НА ЗДРАВНИТЕ УСЛУГИ	68
Ас. Боряна Трендафилова, Международно висше бизнес училище, Ботевград	68
НЯКОИ ИНОВАЦИИ В СЕЛСКИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ	75
Гл. ас. д-р Мария Грозева, Национален институт по геофизика, геодезия и география, БАН ..	75
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА БИЗНЕСА ЧРЕЗ СТРАТЕГИЧЕСКИ ИНОВАЦИИ	86
Проф. д-р Румен Георгиев, Международно висше бизнес училище, Ботевград.....	86
THE EFFECT OF AGING ON THE INNOVATIVE BEHAVIOR OF ENTREPRENEURS	98
Gabriele Ruii, Research fellow, Ph. D., University of Sassari, Italy	98

МОБИЛНОСТ НА СТУДЕНТИ В ДИСТАНЦИОННА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРИМЕРА НА МЕЖДУНАРОДНО ВИСШЕ БИЗНЕС УЧИЛИЩЕ – БОТЕВГРАД, БЪЛГАРИЯ

Гл. ас. д-р Даниела Георгиева, Международно висше бизнес училище, Ботевград

Резюме: Дигитализацията в образованието и въвеждането на онлайн обучителни платформи видоизменя не само начина за предоставяне на познания, но и профила на студентите. В тази връзка дистанционната форма на обучение е предпочитана от лица, които по една или друга причина нямат възможност физически да присъстват на лекции. Приоритетна цел на разработката е да се определи желанието на студенти от дистанционна форма на обучение в Международно висше бизнес училище – Ботевград (България) да реализират мобилност от минимум 3 месеца по програма Еразъм+ (КД1). Първичните данни са събрани на базата на дълбочинни интервюта (n=15). Като основно заключение от събраните данни може да се посочи, че осъществяването на студентска мобилност с цел обучение по програма Еразъм+ (КД1), от минимум 3 месеца, се възприема като „трудно изпълнимо“ от респондентите, участващи в проучването. Настоящата разработка подпомага за по-доброто разбиране на това в каква степен студенти от дистанционна форма на обучение имат мотивация да реализират мобилност.

Ключови думи: мобилност, дистанционно обучение, дълбочинни интервюта, Еразъм+.

MOBILITY OF STUDENTS IN DISTANCE LEARNING PROGRAMS ON THE EXAMPLE OF INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL - BOTEVGRAD, BULGARIA

Daniela Georgieva, Assist. Prof., Ph.D., International Business School - Botevgrad, Bulgaria

Увод

Образованието е основополагащ фактор за икономически прогрес и растеж чрез изграждане на конкурентен човешки капитал. Може да се твърди обаче, че многообразието и големият обем от данни е причина за по-трудното възприемане и възпроизвеждане на информация от човешкия ум. Наличието на подобно обстоятелство е предпоставка традиционните методи на обучение да губят своята ефикасност. Във връзка с това основният фокус на обучителните институции и учебни заведения е насочен към това „как“ да се предаде съответното знание на обучавания по възможно най-ефективния метод, като същевременно повишават качеството на учебния процес. С цел преодоляване на проблема, свързан с начина на предаване на знанието от обучаващия към обучавания все по-голяма популярност придобиват техниките, основани на идеята за дигитализация на учебния процес и въвеждането на информационно комуникационни технологии (ИКТ). Проблемите и възможностите от използването на ИКТ, както и на интерактивни образователни техники, базирани на дигитализацията на учебното съдържание и взаимовръзката с бизнеса, са обект на дискусии от мнозина специалисти в областта (Gocić, M. и J. Mijović, 2016, p.39; Борисова, Л. 2016, с.76-71; Цветан, И., 2016, с. 104-105, Tudor, C., M. Gheorghe, M. Oancea, R. Sova,

2013; Георгиева, Т., 2011, с.62-63; Battalio, J., 2009; Цакова, И., 2010; Попова, Р. 2017). Въпреки, че научните дискусии по темата продължават и до днес технологичното развитие в световен мащаб е предпоставка да се твърди, че използването на дигитални техники за обучение ще се превърне от конкурентно предимство на висшите учебни заведения в задължителен елемент от обучителния процес. В тази връзка въвеждането на дигитални образователни ресурси е сред приоритетите на Европейската комисия (European commission, 2018). Министерството на образованието и науката на Р България, в качеството ѝ на държава членка на ЕС, също подкрепя дигитализацията на образованието като мотивация и възможност за придобиване на компетенции (<https://www.mon.bg/bg/news/2798>). Използването на „интерактивни“ методи и дигитални техники в училищата в България оказва пряко въздействие и върху учебния процес във висшите учебни заведения. В този аспект обучаваните на база опит и интерактивни методи ученици не само ще очакват подобен стил на обучение от висшите учебни заведения, но и ще търсят такива образователни институции, които предлагат дигитални решения.

Сред приоритетите на Европа е и мотивиране на студентската мобилност, чрез която да се постигне обмяна на познание и създаване на конкурентни предимства. На ниво ЕС целта е до 2020 г. поне 20% от дипломираните се висшисти да са прекарвали част от обучението си в чужбина (Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, 2009). По данни на OECD е отчетена положителна тенденция в посока увеличаване на броя на реализираните студентски мобилности през периода 2013-2016 г. в световен мащаб. Въпреки това обаче към 2016 г. процентът на чуждестранните студенти спрямо общия брой на студентите, обучавани в държавите-членки на ЕС е под 10% (OECD, 2018, р. 219-225). За 2017 г. в България процентът на студенти, които реализират мобилност с цел придобиване на учебни резултати (кредити) в чужбина е 1.5% (Мониторинг на образованието и обучението 2018, България). От гледна точка на програма „Еразъм+“ КД 1 „Висше образование“ през академичната 2016/2017 г. е отчетено съществено увеличение на броя на студентските мобилности (с 708 бр. повече) в сравнение с академичната 2013/2014 г. Разгледано в по-тесен аспект обаче се наблюдава намаление на мобилността с цел обучение за сметка на мобилността с цел практика (The Erasmus+ Annual Report 2017, 2019). В контекста на предходното между дигитализацията на учебния процес и мобилността на студенти следва да се търси взаимна връзка. По-подробното изучаване на отношението на студентите във висши учебни заведения, използващи дигитални образователни платформи и решения ще подпомогне за по-доброто разбиране на мотивацията на студентите при извършване на мобилност по програма Еразъм+ (КД1).

Цел на настоящата разработка е да се направи проучване на мнението на студенти, обучавани в дистанционна форма на обучение относно желанието им да реализират мобилност по време на своето следване. В още по-тесен аспект се визират мобилности с цел обучение по програма Еразъм+ (КД1) от минимум 3 месеца (един семестър). За постигане на авторовата цел са поставени следните изследователски задачи:

- Да се очертаят възможните положителни и отрицателни страни на дистанционната форма на обучение за целите на студентска мобилност в друга държава.
- Да се проучи мнението на студенти, обучавани в дистанционна форма на обучение относно желанието и факторите, които им оказват влияние при избор дали да реализират мобилност от минимум 3 месеца в друга държава.

Обект на изследване са студенти от бакалавърските програми на Международно висше бизнес училище – Ботевград (МВБУ), България, обучавани в дистанционна форма на обучение. Изборът на висше учебно заведение се основава на факта, че МВБУ е сред първите частни висши училища, които въвеждат дистанционното обучение в България. На текущия етап близо 68% от студентите на МВБУ се обучават в дистанционна форма. Изборът на целевата група е съобразен с поставената от автора цел студентите да изучават дисциплините си онлайн, което би могло да се разглежда като положителна предпоставка обучаваните лица да имат време и възможност поне веднъж в рамките на изучаваната програма да реализират студентска мобилност. В допълнение целевата група включва студенти само от бакалавърските програми на МВБУ поради отчетена по-голяма степен на мобилност сред европейските студенти в бакалавърски програми в сравнение с магистърските такива (OECD, 2018, p. 218, 222). Предмет на изследване са проведени дълбочинни интервюта с представители от целевата група. Изборът на подобен инструментариум за събиране на първични данни е продиктуван от възможността в процеса на провеждане на интервюта да се съберат по-детайлни, достоверни и разнообразни данни.

Основната хипотеза, която защитава автора е, че студентската мобилност в друга държава представлява интерес за студентите от дистанционна форма на обучение в МВБУ дотолкова, доколкото тя би могла да се обвърже с текущо работните им ангажименти или да предоставя гъвкави възможности за съчетаване на работата им с мобилността.

Преглед на литературата и въпроси за дискусия

В същностен аспект дистанционното обучение най-общо представлява процес по придобиване на познание в ситуация, при която обучаемото лице не е физически налично в учебната среда (стая). Дистанционното обучение често включва набор от различни обучителни техники, предоставени с помощта на информационно-комуникационни системи и технологии. Мотивацията за избор на подобна форма на обучение зависи от множество разнородно-субективни фактори. Поради това за част от обучаваните лица основополагащо при избор на онлайн форма на обучение е придобиването на познание в дадена област, докато за друга част – чистата форма на любопитство спрямо дистанционното образование (Zhenghao, C. et al., 2015). Изследвания в областта сочат професионалното развитие на текущата работна позиция като приоритетен фактор за избор на онлайн курсове за придобиване на компетенции пред постигането на „чисто образователни цели“ (OECD, 2016, p.107).

По данни на Националния статистически институт (НСИ) през учебната 2017/2018 г. броят на студентите във висшите учебни заведения в Р България е с приблизително 18% по-малко отколкото записаните през учебната 2010/2011 г. (виж фигура 1). Подобни данни биха могли да се обяснят с настъпилите през последните години негативни демографски промени. По-конкретно, през 2017 г. е отчетен отрицателен естествен прираст (-6.5 на 1 000 души) (Eurostat, Population and population change statistics, 2019), който се смята и за основен фактор, оказващ въздействие върху демографските процеси в страната ни (Eurostat, Contribution of natural change and net migration, 2017). Миграцията, и най-вече броят на изселилите се от Р България лица е допълнителен фактор, оказващ влияние върху количеството на записаните във висши учебни заведения студенти. Във връзка с това през 2017 г. е отчетен отрицателен механичен прираст (- 5989 бр.) в страната ни по показателя

„външна миграция“¹¹“ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=120). В резултат на предходното броят както на текущите, така и на потенциалните студенти в предлагащите висше образование институции намалява. В допълнение прогнозите на Националния статистически институт (НСИ) са, че през 2070 г. в сравнение с 2015 г. населението на България ще намалее с приблизително 23%¹².

Въпреки отчетените негативни данни в посока намаляващия брой студенти във висшите учебни заведения броят на студентите в дистанционна форма на обучение се запазва в относително постоянна величина (виж фигура 1).

Графика 1. Студенти в дистанционна форма на обучение в България спрямо всички студенти, бр., академична година

Източник: НСИ, 2019, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=840, последно посещение на 04.02.2019

Обект на анализ в разработката е и броят на заетите лица в България, като фактор, оказващ въздействие върху лицата да кандидатстват във висше учебно заведение. За разглеждания показател данните на НСИ сочат рязък спад на заетите през 2013 г. спрямо 2010 г. За последните четири години обаче (от 2014 до 2017 г. включително) се наблюдава положителна тенденция в посока увеличаване на лицата, които полагат възмезден труд на пазара на труда. Прави впечатление, че за 2017 г. броят на заетите лица (включително и самонаетите) се увеличава с близо 60 000 бр. (2%) спрямо предходната 2016 г.

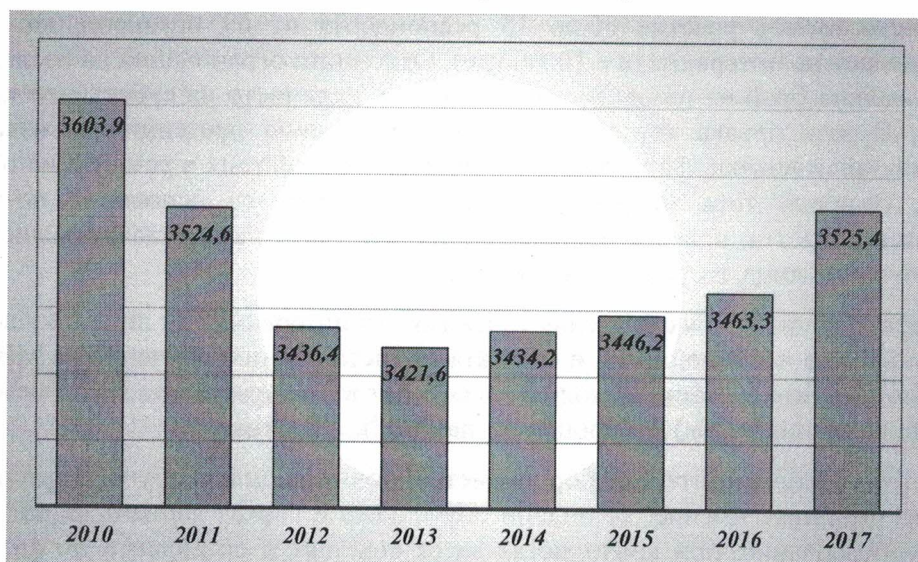
Подобни данни биха могли да се тълкуват и като предпоставка за дългосрочно количествено намаляване на обучаваните лица в учебните заведения за сметка на увеличаващия се брой заети лица. Наличието на предходно описания проблем, предопределя необходимостта от

¹¹ В показателя са включени само лицата, които са декларирали пред административните власти в България промяна на настоящия си адрес от страната в чужбина и от чужбина в страната.

¹² Прогноза за населението на България по пол и възраст, II вариант (относително ускоряване - При този вариант се предполага, че демографското развитие ще протича при благоприятни социално-икономически процеси в страната), НСИ, 2017.

промени в стратегическите цели на предлагащите образователни услуги организации. По-конкретно, част от приоритетните цели и задачи на висшите учебни заведения следва да бъдат насочени към запазване на пазарни позиции и прилагане на подходящи политики и практики, съответстващи на намаляващия брой на населението, чрез повишаване на качеството на учебния процес. Един от механизмите за постигане на качествено образование е на база индивидуализация и диференциация в обучението, базирано на дигитализация на лекционното съдържание (Енгелс-Критидис, Р., 2015, с.17; Колишев, Н., 2014; Радев, П. и кол., 2007, с.509).

Графика 2. Заети лица в България, хил. бр., 2010 г. -2017 г.

Източник: НСИ, 2019, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=181, последно посещение на 04.02.2019

Като се основаваме на предходните данни можем да повдигнем следния изследователски въпрос: изместването на фокуса на студентите от получаване на познание към намиране и задържане на работна позиция няма ли да окаже негативен ефект върху мотивацията на студентите да реализират мобилност с цел обучение по програма Еразъм+ (КД1) в друга държава? В опит да се отговори на поставения въпрос е направено проучване на мненията на студенти.

Методология на изследването

За целите на настоящата разработка проучването е осъществено на базата на дълбочинно интервю, лице в лице, по метода на отзовалите се. Изследователските въпроси целят определяне на мотивите за участие в мобилност, евентуални предизвикателства при участие в мобилност, както и положителните и отрицателни страни на избраната форма на обучение за участие в мобилност. Периодът на провеждане на интервюта обхваща месеците февруари 2019 г. - март 2019 г. Периодът е съобразен с академичния календар на институцията, през

който студентите имат консултационни часове в сградата на МВБУ. Следва да се отбележи, че МВБУ възприема форма на дистанционно обучение при която всички лекционни материали са предоставени на онлайн платформа, през която студентите държат текущи и окончателни изпити. Те качват и различни материали като казуси и курсови разработки, които преди оценка от преподавател минават през система за плагиатизъм. Студентите имат възможност за консултации с преподавател както чрез лична среща по време на консултации на живо, така и онлайн – през платформата в реално време.

В проучването вземат участие общо 15 респондента от 63 поканени, като средната продължителност на интервюта е 10 минути. Основните ограничения на изследването са свързани с малкия брой на отзовалите се, както и с наличието на субективен характер на отговорите. В тази връзка авторът на разработката няма претенции за извеждане на причинно каузални връзки, факторни влияния и взаимодействия в рамките на обществото като цяло. Въпреки това получените първични данни са основа за по-нататъшни изследвания в областта, целящи повишаване на участието на обучавани в дистанционна форма на обучение лица, в студентска мобилност.

От демографско социологическа гледна точка всички интервюирани лица текущо живеят в гр. София, където е позиционирана и сградата за дистанционно обучение на МВБУ. Близко 53% от респондентите са жени, а около 67% попадат във възрастовата група между 30 и 50 години. Еквивалентен (67%) е и процентът на семейните лица.

От гледна точка на причините за избор на дистанционна форма на обучение респондентите единодушно изразяват мнение, че онлайн обучението е гъвкав вариант за получаване на качествено образование, при който могат да се съчетаят и останалите им ангажименти. Липсата на необходимост лицата да са целодневно ангажирани с лекции се посочва като преимущество, но и недостатък. От една страна респондентите отчитат като преимущество факта, че по всяко време и от всяко място те могат да влязат в обучителната платформа и да прочетат лекционния материал. Това по същество е и основен мотив интервюираните да запишат подобна форма на обучение. От друга страна обаче мнозинството от запитаните смятат, че липсата на постоянен пряк контакт с преподавателя може да има и демотивиращ ефект от гледна точка на това, че те следва да разчитат изцяло на техните амбиции и желание да учат. Посочва се, че „е много по-лесно да знаеш, че от 9 до 13 часа имаш лекции и ще се занимаваш само с това, а не да се разконцентрираш защото например си вкъщи и започва любимият ти сериал“. Въпреки това студентите споделят общо мнение, че не биха преминали в друга форма на обучение. Като основни причини за това те посочват:

- Необходимостта да полагат грижи за семейството си и по-конкретно за децата си.
- Необходимостта да изпълняват работните си задължения. Следва да се отбележи, че близо 87% от интервюираните работят, а около 13% са в отпуск по майчинство¹³. Всички работещи студенти се обединяват около мнението, че честите отсъствия от работа поради необходимост от посещаване на лекции „не се толерират“ от работодателите им.
- Наличие на предходно придобита диплома за висше образование. В случая се отбелязва, че лицата вече са „били студенти, имат представа как и от къде да намерят

¹³ Според нормативната уредба в Р България жените имат право на отпуск поради бременност и раждане в размер на 410 дни за всяко дете. Виж: Кодекс на труда, обн. ДВ. бр.26 от 1986г., посл изм. и доп. ДВ. бр.92 от 2018 г., чл. 163.

съответната информация, която им е нужна, но с цел кариерно израстване им е необходима допълнителна диплома за висше образование“.

- Лесният достъп до лекционен материал, както и възможност за полагане на онлайн изпити. Предходното се смята за основополагащо за лицата, които често пътуват в и извън страната.

На въпроса дали студентите са запознати със възможностите да реализират студентска мобилност с цел обучение в чужбина по програма Еразъм+ (КД1), 60% от тях отговарят положително. Същите са разбрали за тази възможност от различни информационни канали, като например социалните мрежи, поддържани от МВБУ, разпространени рекламни материали на хартиен носител, от приятели и познати. Останалата част (40%) изразяват мнение, че „не са проявили интерес към студентска мобилност, поради което не са търсили подобна информация“. Следва да се отбележи, че обект на дискусия бе и проблемът с пренасищането с информация. По-конкретно бе отчетено негативното влияние на големия обем от новини, данни, информация, с които студентите ежедневно се сблъскват онлайн. Предходното е предпоставка не винаги информацията за възможности за студентска мобилност коректно и навременно да достигне крайния потребител. Бе отбелязано, че при дистанционната форма на обучение фокусът на студента е приоритетно насочен към влизане в конкретния обучителен курс и изпълнение на поставените от лектора задачи. Поради това студентът избирателно забелязва всяка странична информация, която не е пряко свързана с обучителния процес, независимо колко „цветно“ е показана тя. Предходното е възможност за подобрене на онлайн обучителните платформи чрез коректното идентифициране и „таргетиране“ на студентите с подходяща и навременна информация, предоставена по нестандартен начин, за да бъде тя по - ясно забелязана.

На въпроса дали биха реализирали студентска мобилност в друга държава по програма Еразъм+ (КД1) респондентите единодушно заявяват, че имат желание, но най-вероятно няма да вземат участие. Предходното те обясняват с продължителния период, през който следва да отсъстват от страната. Студентите отчитат положителните страни на мобилността в друга обучителна институция, но отчитат и факта, че мотивите поради които са избрали дистанционното обучение са същите, поради които те не биха реализирали мобилност. Като основни положителни страни и съответно мотиви за реализиране на студентска мобилност с цел обучение по програма Еразъм+ (КД1) интервюираните посочват:

- Развитие на професионални и образователни компетенции.
- Личностно и социално развитие (изграждане на самочувствие, нови запознанства и контакти, подобряване работата в екип и комуникационните умения, развитие и подобряване на уменията да отстояваш себе си).
- Трупане на опит.
- Културен обмен и изграждане на европейска идентичност и самочувствие.
- Научаване на друг език или подобряване на езикови умения.

Респондентите посочват, че в случай на финансова подкрепа, както са например мобилностите по програма Еразъм+ (КД1), грантът може да се разглежда като мотив за осъществяване на мобилност, но за интервюираните лица той не е сред основните.

Обект на дискусии по време на дълбочинните интервюта е и отношението на респондентите към съкращаване на периода на мобилност като възможност за решение на проблема с продължителното им отсъствие. Първоначално респондентите изяха общо мнение, че

подобно решение е подходящо. В следствие обаче се очерта виждането, че съкращаването на мобилността ще измени първичната цел на това студентът да отиде да учи в друга държава. В резултат бе направено предложение мобилността да съчетава лекции на място, които обаче да са не повече от две седмици, и онлайн обучение. При подобна идея онлайн курсовете следва да са предоставени от приемащата институция, която да дава възможност за дигитални консултации в реално време. В допълнение курсовете следва да са разработени по начин, по който студентът да е в максимална степен ангажиран с учебния процес въпреки невъзможността му да присъства на място през цялото време. Подобна ангажираност може да включва например общи проекти с други обучавани онлайн студенти.

На база предходното може да се направи извод, че мотивите на интервюираните студенти от МВБУ да не участват в мобилности в чужбина не се различават съществено от идентифицираните от Европейската комисия причини (Education and training monitor, 2018, р.80). В тази връзка не толкова нежеланието, финансирането или страхът от межкултурни различия са предпоставка за неучастие на респондентите в програмата, колкото продължителният период, в който те следва да отсъстват от работа.

Изводи

Фактът, че близо 87% от участващите в проучването лица са текущо работещи не ни дава основание да правим извод, че по-голямата част от студентите в дистанционна форма на обучение работят. Въпреки това може да се твърди, че предоставяйки лесно достъпна, синтезирана и интерактивна онлайн образователна информация дистанционната форма на обучение е предпочитана форма за получаване на образователна степен най-вече от работещи студенти, майки с малки деца, трудно подвижни лица и такива, които нямат физическа възможност да присъстват на лекции, но желаят да получат качествено образование. Независимо от субективните причини, които подтикваат лицата да изберат онлайн обучение основополагащ мотив е студентът да разполага с времето си, по начин подпомагащ съчетаването на образователните дейности с останалите му ангажименти. Във връзка с това осъществяването на студентска мобилност с цел обучение по програма Еразъм+ (КД1), от минимум 3 месеца, се възприема като „трудно изпълнимо“ от респондентите, участващи в проучването. Въпреки, че програмата дава възможност за прекъсване на периода на обучение, не се дава възможност за неприсъствие в приемащата институция. Разбира се съществуват и други механизми, които биха могли да се използват, с цел подпомагане на подобни студенти да реализират мобилност дори и за не толкова продължителен период от време. Реализирането на мобилност в друга образователна институция за не повече от седмица – две обаче намалява добавената стойност, която студентът би получил ако участва в по-продължителна мобилност, където неговата ангажираност спрямо приемащата институция е и по-голяма.

Направеното от студентите предложение в рамките на семестър да се съчетава онлайн обучение с кратък престой на място изглежда като алтернатива за подпомагане на лица, които нямат възможност за по-дълъг престой в чужбина. Това обаче повдига друг въпрос – дали подобно решение не противоречи на идеята и характеристиките на „студентската мобилност“. В този контекст вече не се говори за мобилност, а по-скоро за типична форма на дистанционно обучение, но в друга обучителна институция.

Може да се твърди, че профилът на студентите от дистанционна форма на обучение предполага в известна степен невъзможността им да участват в мобилност на студенти по програма Еразъм+ (КД1) за минимум 3 месеца. Предходното обаче не следва да се възприема като причина студентите от дистанционна форма на обучение да бъдат поставени в неравностойно положение спрямо други студенти в редовна и задочна форма при реализиране на по-дълги мобилности. В контекста на четвъртата индустриална революция дигитализацията в образованието е неизбежен процес, което допълнено с развитието на пазара на труда в България са предпоставки онлайн обучението да остане атрактивна форма на придобиване на познания. Това от своя страна налага преосмисляне на възможностите за реализиране на студентска мобилност с цел обучение за студенти, получаващи образованието си онлайн.

Благодарности: Настоящото изследване е направено в рамките на програма Еразъм+, КД103 Мобилност на студенти, преподаватели и административен персонал в сферата на висшето образование с програмни държави с договор №2018-1-BG01-KA103-047086.

Използвана литература:

Battalio, J. (2009) Success in Distance Education: Do Learning Styles and Multiple Formats Matter? The American journal of Distance Education, 23: 71–87.

Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, The Bologna Process 2020 — The European Higher Education Area in the new decade, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009.

Contribution of natural change and net migration (and statistical adjustment) to population change, 2015, Eurostat (demo_gind), 2017.

Education and Training monitor 2018, European commission, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018, онлайн достъпно на адрес: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/volume-1-2018-education-and-training-monitor-country-analysis.pdf>, последно посещение на 06.02.2019.

European commission (2018) Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions on the digital education action plan (SWD(2018) 12 final). Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:22:FIN>, last accessed on 04.02.2019.

Eurostat, EU Labour Force Survey 2017. Online data code: [edat_lfse_14] and [edat_lfse_02].

Gocić, M., Mijović, J. (2016) Distance learning system in Serbia, 2016. Contemporary distance learning: trends, policies and good practices, IBS.

OECD (2016), Innovating Education and Educating for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills, OECD Publishing, Paris.

OECD (2018), Education at a Glance 2018: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.

Population and population change statistics, Eurostat, available at: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_and_population_change_statistics, last opened on 04.02.2019.

The Erasmus+ Annual Report 2017 (2019), European Commission, Retrieved from: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/factsheets_en, last accessed on 18.02.2019.

Tudor, C., M. Gheorghe, M. Oancea, R. Sova (2013) An analysis framework for defining the required IT&C competences for the accounting profession, Accounting and management information system, vol.12, N.4, p.671-696.

Zhenghao, C., Alcorn, B., Christensen, G., Eriksson, N., Koller, D., Emanuel, E. (2015), "Who's benefiting from MOOCs, and why", Harvard Business Review. Retrieved from: <https://hbr.org/2015/09/whos-benefiting-from-moocs-and-why#>, last accessed on 04.02.2019.

Борисова, Л. (2016), Необходимост и тенденции в дистанционното обучение, Съвременното дистанционно обучение: тенденции, политики и добри практики, МВБУ.

Георгиева, Т. 2011. Иновационна екосистема на висшето образование в България, Висшето образование в България и стратегия „Европа 2020”, МВБУ.

Енгелс-Критидис, Р. (2015) Значимостта на индивидуализацията и диференциацията за постигане на образователен напредък при деца от първа и четвърта група в детската градина // Списание на Софийския университет за образователни изследвания, 2015/1.

Илиев, Ц. (2016), Дистанционната форма на обучение -възможност за адаптиране на образователната система към новите икономически реалности, Съвременното дистанционно обучение: тенденции, политики и добри практики, МВБУ.

Кодекс на труда, обн. ДВ. бр.26 от 1986 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 92 от 2018 г.

Колишев, Н. (2014) Индивидуализация и диференциация на обучението, „Захарий Стоянов”, С.

Мониторинг на образованието и обучението 2018, България, онлайн достъпно на: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-bulgaria_bg.pdf, последно посещение на 06.02.2019.

Попова, Р. (2017) Взаимодействието наука-бизнес между Факултет Стопанско управление на Лесотехническия университет и горската промишленост в България, XIV International Scientific Conference Management and engineering '17, Conference Proceedings Vol. 1 Year XV 3/218, с. 82-91.

Радев, П. и кол. (2007) Педагогика, „Хермес”, Пловдив.

Цакова, И. (2010) Електронни учебни издания, Преподаване, учене и качество във висшето образование. Научни изследвания-висше образование-иновации, МВБУ, с.194-198.